

Nr 238

Av herrar **Söderberg** och **Thun**, om minskning av vissa anslag till försvaret.

1958 års försvarsöverenskommelse innebar att försvarshuvudtiteln skulle tillåtas stiga med $2\frac{1}{2}$ % årligen för teknisk utveckling. Härutöver skulle även kompensation för löne- och prisstegringar utgå. Om, förutom anslag på drift- och kapitalbudgeterna för försvaret, även inräknas pensionskostnader, kostnaderna för civilförsvaret samt försvarsberedskapen vid S.J., tele- och luftfartsverken m. m. uppgår försvarskostnaderna för budgetåret 1960/61 till 3 261 966 300 kronor.

Samtidigt som försvarskostnaderna automatiskt stiger göres från borgerligt håll allvarliga attacker mot bl. a. socialutgifterna. Därvid föreslår man i första hand åtgärder som, om de genomfördes, i hög grad skulle försämra barnfamiljernas standard. Det är den gruppen som vid militärinkallelser, trots familjebidrag, får sin ekonomi väsentligt försämrad. Att genomföra åtgärder som sänker barnfamiljernas standard kan inte bidra till att öka försvarsviljan.

En politik som innebär ständigt ökade försvarsbördor, samtidigt som andra samhällsuppgifter måste eftersättas, blir för stora delar av vårt folk svårförståelig. Betänkliga brister råder exempelvis i fråga om vår kropps- och mentalsjukvård samt ungdomsvård. Våra ungdomar kan icke beredas undervisning i önskad utsträckning. Den högre undervisningen och framför allt yrkesundervisningen kan icke få de anslag som är nödvändiga för en tillfredsställande upprustning. Forskning av olika slag är underförsörd. Vägbygget hinner inte följa med bilismens utveckling med följd att antalet trafikolyckor, icke minst på grund av dåliga vägar och bristande skyddsanordningar, ständigt ökar. Dessa brister förorsakas av statens bristande resurser. Mot bakgrunden av dessa förhållanden ter sig fördelningen av dessa resurser orealistiska, varför 1958 års försvarsöverenskommelse, enligt vår uppfattning, måste anses ohållbar.

Därtill har överenskommelsen i realiteten inneburit att försvarskostnaderna kommit att stå utanför statsutskottets och riksdagens realprövning. Kostnadsramen har i förväg varit fastställd. En nedprutning av ett anslag har ansetts innebära att motsvarande belopp måste tillföras en annan budgetpost i samma huvudtitel för att inte kostnadsramen skall brytas. Riksdagen bör även i fråga om denna huvudtitel alltjämt ha möjlighet att inom ramen av tillgängliga resurser pröva och fördela anslagen till de olika ändamål som ingår i statens uppgifter.

Försvarsministern signalerar i statsverkspropositionen nya överläggningar om försvarskostnaderna. En ny överenskommelse bör emellertid icke låsa fast riksdagen på det sätt som skett genom 1958 års överenskommelse.

I avvaktan på sådana överläggningar, som bör inriktas på en försvarsorganisation till lägre kostnader och utan fastlåst ram, är det angeläget att ökning av personalkadrenna och övriga kostnadsökningar i förhållande till föregående års huvudtitel endast i undantagsfall medges.

De förslag som efter 1958 års överenskommelse förelagts riksdagen i fråga om organisationsförändringar har, enligt vår mening, i alltför hög grad kännetecknats av planlöshet. Riksdagen har förelagts förslagen punktvis efter snabbutredningar av ofta tvivelaktigt värde. En sammanhängande långsiktig plan omfattande hela vår fredsorganisation har saknats. De hittills genomförda eller beslutade organisationsförändringarna har icke inneburit eller kommer endast i ytterst begränsad omfattning att innebära nedskärningar av befäls- eller personalkårerna. Några enstaka civila tjänster är det enda som sparats in. En omändring till det bättre i fråga om planläggningen är ofrånkomlig om riksdagens tillit till försvarsledningen icke skall allvarligt rubbas.

Frågan om försvarets personalbehov är föremål för en särskild utredning. Det är synnerligen angeläget att denna utredning bedrivs på sådant sätt att resultatet föreligger i god tid innan nya försvarsöverläggningar kommer till stånd. Den starka tekniska utvecklingen inom försvaret gör det inte otänkbart att utbildningskontingenten kan minskas, vilket borde innebära lägre utbildningskostnader.

Mot sättet för utbildningstidens utnyttjande, framför allt under repetitionsövningarna, har allvarlig kritik riktats från de inkallades sida. Under år 1960 beräknas cirka 70 000 man inkallas till sådana övningar. Innan dessa stora inkallelser sker bör möjligheterna att effektivt utnyttja utbildningstiden prövas. Hänsyn bör även tagas till arbetsmarknadssynpunkter. Med hänsyn till den import av arbetskraft från andra länder, som nu sker eller överväges, kan man ifrågasätta klokheten i att så väsentligt öka inkallserna till repetitionsövningar, som synes komma att ske under 1960.

Lottaorganisationens insats inom vårt försvar är föremål för starkt delade meningar. Innan anslaget till denna organisation ökas bör frågan om lottornas utnyttjande inom försvaret bli föremål för särskild prövning.

Frågan om en mera enhetlig ledning för vårt totalförsvar hör ännu till de olösta. Den utredning som påbörjats i denna fråga bör snarast slutföras. Innan den framlagt sina förslag bör de centrala förvaltningsorganen, som redan uppnått en oroande hög personal- och kostnadsnivå, icke tillåtas svälla ytterligare.

I fråga om beställningsbemyndigandena vill vi starkt understryka vad försvarsministern framhåller i statsverkspropositionen, att de handhaves

på sådant sätt att möjligheterna till omprövning av storleken av nu utgående anslag icke göres illusoriska. Med andra ord, att besparingar icke omöjliggöres.

Med hänvisning till ovanstående föreslår vi således,

att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 1 bilaga 6 IV huvudtiteln måtte besluta

1. att till Flygförvaltningen: Avlöningar för budgetåret 1960/61 anvisas ett förslagsanslag av 24 000 000 kronor, vilket innebär en minskning med 1 miljon kronor;

2. att till Försvarsstaben: Avlöningar för budgetåret året 1960/61 anvisas ett förslagsanslag av 16 540 000 kronor, innebärande en minskning med 500 000 kronor;

3. att till Armén: Övningar m. m. för budgetåret 1960/61 anvisas ett reservationsanslag av 34 500 000 kronor, vilket innebär en minskning med 2 miljoner kronor;

4. att bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar å tygmateriel m. m. inom en kostnadsram av 400 000 000 kronor, vilket innebär en minskning med 45 miljoner kronor;

5. att till Flygvapnet: Övningar m. m. för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 5 500 000 kronor, vilket innebär en minskning med 500 000 kronor;

6. att bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar å flygmateriel m. m. inom en kostnadsram av 670 000 000 kronor, vilket innebär en minskning med 50 000 000 kronor;

7. att till Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m. för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 147 000 000 kronor, vilket innebär en minskning med 10 miljoner kronor;

8. att till Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 23 600 000 kronor, vilket innebär en minskning med 11 065 000 kronor; samt

9. att till Lottaorganisationen för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 750 000 kronor, vilket innebär en minskning med 180 000 kronor.

Stockholm den 27 januari 1960

Sten Söderberg

Edvin Thun